Серебринкою місце називається тому, що ми тут з Нінкою знайшли старовинну монету, срібну, в десять копійок, випущену аж в 1908 році, а монета лежить, ну ми і взяли, а місце Серебринкою назвали, бо знаєте, зручно, коли кожне місце має назву.

От, наприклад, Ломиколіно. Чому ми такі назви далпитаете? А от чому. Полізли ми з Володькою обстежити дупло на вільшині, бо коли є дупло, то мусить же хтось жи ги в ньому? Я попереду, Володька позаду дереться. Доліз я перший, зазирнув у дупло, а в дуплі щось ворушиться, та як засичить! "Гадюка!" —закричав я і прожогом вниз, та на Володьку, а Володька — на землю. Подряпали животи, побили коліна. Звідси й "Ломиколіно". А в дуплі ніякої гадюки і не було. Просто — маленькі одуденята, а вони не пищать, а сичать.

Тільки зоологія не мій предмет.

То Володька цікавиться живою природою — тваринами та комахами. У нього на вітрині сто двадцять три номери жуків і метеликів і, зокрема, шкідників, щоб кожен знав ворогів колгоспного поля, лісу та саду. Це все наша піонер— вожата Ольга Терентіївна придумувала. Вона відділила кожному свій куточок в піонерській кімнаті. От Микола — фотограф-історик. Він фотографує всі події школи і колгоспу. Так Миколі і вітрини стало мало, його фотографії є і в кінозалі, і в конторі колгоспу. У нього сфотографована перша в селі електрична лампочка і Варвара Іванівна. Як зібрала Варвара Іванівна сто Двадцять пудів проса з гектара, так їй першій і провели світло для лампочки. А коли б ви бачили, які в нього фотографії нашої заплави!

Заплава — це просто болото біля річки. А його висушили, сто п'ятдесят гектарів! Так Микола всі роботи фотографував. І канали, по яких воду спускають, і насосні станції, і нашого дідуся Терентія Савича, бо його ланка найкраща. А в руках у дідуся дві картоплини. Та знаєте якої ваги? Одна важить півтора кілограма, а друга — кілограм і

двадцять три грами. Ого! Так на наші вітрини всі приходять дивитися, бо, звичайно, цікаво ж.

А я теж збираю колекції. Тільки моя колекція інша —— мінералогічна, бо всякий мінерал, або земні копалини, то моя пристрасть. Пісок, глина, камінці — все це хвилює мене. Це ж не мертві поклади, як дехто думає. Ольга Терентіївна каже, що це багатство, скарб. І я теж так думаю. Бо зважте: як можна обійтися без глини, без піску, без каменю? А то візьміть руду. З неї роблять залізо і сталь. А руда — мінерал. Так що проти мінералогії ні у нас в піонерзагоні, ні в мами заперечень ніяких немає.

Збирався в екскурсії я так: торбинку з мінералогічнимо хліба,— через друге; Ніну, коли вона не в дитячому садочку, на шию і — гоп-гоп, поїхали!

Треба вам сказати, що у нас в околиці аж дванадцять ярів. В одинадцятьох я вже побував, а дванадцятий, Скале— ватський яр, лежить якось осторонь, і дорога туди трудна — через шелюги і піски. А цей яр цікавий. Я його весь змалював, бо в мінералогічному щоденнику все змальовують і все записують.

Лісу там немае, тільки тернові чагарники та над кручею росте одним-однісінький берест, а на ньому, на самім вершечку,— кіб'яче гніздо.

Я не знаю, як ви, а щодо мене, то я дуже люблю, як кричать кібці. Уявіть собі: навколо вас тихо-тихо і ніде нічого, самий берест та небо. І ось несподівано у вас над головою, тільки високо-високо: "Кі-кі-кі!" Це з полювання летить батько або мати. Як почують цей голос кіб'ята, як запищать усі разом так — ох і хороше!

Я люблю молодих кіб'ят. Посадиш собі на плече і біжи скільки сили, а йому хоч би що. Пазурами в сорочку вчепиться та крилами понад вухом помахує, а від цього холодок так і йде по всьому тілі.

Але сьогодні мені не до кіб'ят, бо в голові весь час тільки одна думка: "А що ж то я знайду і побачу в Скалеватському яру?"

Берест росте над самим урвищем, і до кам'янистого, темного та дикого дна не менше як сорок метрів. В такому яру скільки завгодно всяких відслонень земних порід.

У своїй колекції я маю вже двадцять сім номерів різних глин, і все це глини яскраві, барвисті. Серед них і червоні, і жовті, і білі, і всяких інших кольорів та відтінків. У Ніни, як стане вона біля колекції, аж очі розгоряються, так що за нею треба дивитися та дивитися, бо їй же тільки три роки, а людина в такі літа не дуже тямить багато. Ольга Терентіївна їй завжди каже: "Ти мені не смій чіпати колекцій!" Так, думаєте, вона це по-справжньому розуміє? Одного^ разу чую — притихла наша Нінка. А вона як притихає, то обов'язково щось шкодить. І справді, дивлюся, а вона сховала експонат номер дев'ятий — а це красива-прекрасива грудка червоної глини — і встигла вже розмалювати всю підлогу. Я до неї, а вона мені:

— Олежко, давай гратися в клас!

А колекціям треба робити якнайдокладніший опис. Ольга Терентіївна каже., іцо на кожен експонат треба неодмінно заводити паспорт. Тільки паспорт цей не такий, як у людей. У людей це така книжечка, а мінералогічний паспорт — просто записка, а в цій записці треба точно позначити рік, місяць і день, коли знайдено експонат, а також місце, де його знайдено, бо тільки такий зразок має ціну.

Такі записки я раніше робив олівцем, а тепер мама купила мені самописну ручку, і всі мої паспорти і записки я пишу чорнилом, тільки не

фіолетовим, як у школі, а синім. Як дивишся на сторінку, списану таким чорнилом, то на неї наче настрижено пелюстків з Петрового батога, а яка квітка синіша за петрів батіг?

Тільки якщо ви з такою ручкою будете ходити на геологічні екскурсії, то раджу вам — пошийте для неї шкіряний футляр з пряжкою і довгим ремінцем. Прив'яжіть цей ремінець до пояса,і тоді ніякі випадковості, які зустрічаються у мандрівках, вам не страшні. Чи полетите сторч головою із кручі, чи шубовснете у воду — турбуватися не треба — ручка завжди буде ціла.

І крім всього цього, вам треба брати з собою маленьку лопатку, папір, щоб обгортати знахідки, і ніж. Як немає складеного, то який завгодно. Без ножа вам ніяк не обійтися. Чому? А ось чому. Уявімо, що ви вже добре напрацювалися і вам хочеться їсти. Тоді що ви мусите робити? Ми з Ніною робимо так: вирізуємо два розвилисті кілочки і підвішуємо на перекладину солдатський казанок, запалюємо вогонь і беремося варити кашу. А коли така каша з таранею та до неї холодна вода з джерела, то правду кажу, кращого не можна придумати. А крім того, казанок вам потрібний ще й для іншої справи: що ж бо робитиме Ніна, поки ви будете вивчати яр? А так — посадите її десь на піщанім відслоненні, казанок у руки, у казанок піску, глини, а коли пісок та глина, то це для неї ціле багатство.

А тепер ви спитаєте: а що ж я знайшов у Скалеватському яру? Не треба думати, що в наших ярах ви зможете виявити золото, срібло або дорогоцінне каміння. Ні, ви їх не знайдете в нашому колгоспі. Та й не вони самі мають ціну.

Знайшов я тут глину жовту і білу з чудовим кремовим відтінком. Але що мене особливо спантеличило, то це зелена глина. Такої я ще ніколи не бачив. Відслони її показалися на самому дні яру. Це мене так вразило, що, не стерпівши, я закричав:

— Ніно, Ніно, іди сюди! Тут ось зелена глина!

Ми сіли з нею навпроти того місця і дивилися як зачаровані. Відслон сльозився водою, і я вже уявляв, як поруч багряної глини з Сивого яру і блакитнуватої з Дубового урвища в моїй колекції буде красуватися зразок зеленої глини із Скалеватського яру. І поки я дивився і мріяв, Ніна спитала про те, що її завжди цікавить:

— А коники з неї можна ліпити?

Я спочатку був не зрозумів, що вона питає, а коли зрозумів, засміявся:

— А звичайно, можна.

І, взявши ножа,— у мене тоді був мамин ніж-колодач,— одколупнув важку скибку з відслонення.

Глина ця була надзвичайно м'яка, і, пом'явши її трохи в руках, я побачив, що вона почала братися бульбочками, як мило. Ніна це теж помітила і сказала:

— Олежко, вона як мило.

Ми почали нею терти руки і ноги.

Не буду критися: влітку, коли ходиш босий, а особливо, коли пополазиш по отаких от ярах, по кручах та урвищах, то шкіра на ногах і курчатами поросте, і від землі почорніє ще й позеленіться, якщо добре натолочишся у траві.

Глина, яку ми мали перед собою, була чудодійна глина. Вона одмила мої ноги начисто, не кажучи вже про Нінчині. Вона пінилася, бралася

бульбочками, і шкіра після неї була така м'яка, наче її намазано добрим вершком.

Такої глини у мене ще не бувало ніколи, і ні рдин яр не давав мені такої радості, як Скалеватський.

Над головою кричали кібці та кіб'ята, по скелях бігали сірі й зелені ящірки, шелестів берест вгорі своїм шорстким листям, і мені здавалося, що вони радіють вкупі зо мною.

Після всього цього ми з Ніночкою варили кашу, плавали у траві, гралися в скелях у піжмурки, але додому їй довелося йти пішки. Замість неї я ніс на плечах торбину із зеленою глиною. І Ніна — нічого — дибала своїми малими ногами, тільки довелося трохи піднести в шелюгах, бо там на сонці піски так розпеклися, що нащо вже я, а й топерескакував з ноги на ногу — так пекло, а особливо між пальцями,

Ольга Терентіївна, як побачила нашу глину, так вся аж засвітилася. А Володька каже:

— Та ну, не може бути, щоб милилася!

А я відповідаю:

— Спробуй, так і побачиш.

Ну він і спробував, а тоді:

— Це путній експонат. Давай наробимо мила!

А у нас дома є негодящий татів портсигар, без кришки. Так ми з Володькою і Ніною і стали пресувати у ньому бруски, а вони як висохли,

так неначе з магазину. Ми ще й понаписували на них: "Завод "Піонер" v^I^ 1".

А тоді як прийшов увечері тато від трактора і я став зливати йому на руки, то замість справжнього подав йому брусок нашого мила. Тільки вийшло так не гаразд. Трактор у нього зіпсувався, то він як хмара. Я йому подаю, а він:

— Що це? Нова лпроба?

— Еге ж,— відповів я, радіючи.— І ви побачите, як воно одмиває!

Але тато, хоч і не бачив нас з Ніною цілий день, тільки зиркнув на мене спідлоба і сердито сказав:

— Геть забери і давай сюди мило.

Я звик не сперечатися з ним, і хоч мені на серці стало гірко, я все ж послухався і подав йому те, що він хотів. Але коли він простяг уже руку, я не стерпів і ще раз сказав:

— Тату, це ж я не для того, щоб зробити вам прикрість. Це ж просто для спроби. Як буде непридатне — викиньте геть.

— Мені не до твоїх спроб,— відповів батько.— Кожна людина мусить знати своє діло. Моє діло біля трактора, а твоє — біля іграшок.

"Біля іграшок"! Якби він знав, як він цими словами вразив мене. Хіба ж це іграшка, як Ніну глядіти або збирати колекції? Он у Києві і вчені, і професори збирають колекції. Так вони ж не глядять Ніни. А я Ніну доглядаю і колекції збираю. Глини уже двадцять вісім номерів, черепків — триста сорок один, а пляшок з різними пісками скільки...

Сів я на лаву під грушею і сидів, поки не прийшов дід.

Дідусеві нашому сімдесят літ, а він все одно завжди з нами. Побачив він мене, що сиджу, схиливши голову, й каже:

— А чого це ми такі невеселі сьогодні?

І як він спитав мене, так мені аж сльози до очей підступили. А Ніна й почала щебетати. Вона хоч і мала, а все розуміє. Дідусь вислухав її і знов каже:

— Оце і все? Та нехай тебе комар убрикне. Ану ходім пробувати твою глину.

А дідусь того дня полов картоплю, то уявляєте, які були в нього руки. Всі геть визеленені, ну й землі поналипало та в дихальця понабивалося. А як став їх мити нашим з Ніною милом, так все змив, ну просто не залишилося ні однієї чорної плямочки, ні однієї зеленої рисочки. Тоді дідусь не знати як став хвалити наше мило і спитав по всьому:

— А скажи, Олежко, який це вже буде номер у твоїй колекції?

Я відповідаю:

— Двадцять восьмий.

А він додає:

— Дуже гарний.

Дідусь, Терентій Савич, як малим був, то не збирав колекцій. Де там! 1 читати не вмів. Тоді в селі пан був, і всі діти ходили в економію на пана

робити по десять копійок за день. Хлопцеві вісім літ, а він уже на роботі, а як стомиться, так батогом б'ють. Дідуся як ударив прикажчик, то й сорочка,і шкіра на спині тріснули. А вставали коли? Як і дорослі — до схід сонця, а кидали роботу, коли вже смеркало. Дідусь як згадають про це, то кажуть:

Спина й тепер терпне. Будь, Олежко, справжнім піонером, щоб комсомолець з тебе вийшов завзятий. Хоч і малий, а вивчай наші земні багатства, бо не на пана працюєш, а для колгоспу, для себе самого, не давай спокою собі. Де є глина, там можна цегельний завод будувати, а де пісок — скляний. Скоро вже не буде маленьких хат під соломою, а все цегляні будинки, з великими вікнами, з світлими кімнатами, то скільки цегли та скла буде потрібно! Отут і твої колекції пригодяться. Приїдуть інженери з Києва, скажуть: "Перш ніж будувати цегельний завод, треба подивитися, які у вас глини". А ти тоді: "Будь ласка, у нас ось ціла колекція; вибирайте, які потрібні і кращі". То це і значить, що твоя робота дуже потрібна і корисна. А на тата не сердься. Він гарячий, а добрий.

І справді. Незабаром і тато визнав мою знахідку.

Трапилось це так. Одного разу приходить він з роботи веселий такий, аж сяє, і, чую,— маму гукає:

— А йди сюди! Я щось покажу.

Підійшла мама, і ми за нею, а він подав їй кухоль води і каже:

— Зливай, зараз щось цікаве побачиш.

Мама взяла кухоль, а він показує мило й питає:

— Це що таке? Глина — так?

— Глина,— каже мама.

— А тепер дивися далі, що буде. Лий!

Мама линула, і він став натирати руки милом і, як глина взялася у піну, сказав:

— Бачиш? Це — мильна глина. Це — чудо! Такого я ще зроду не бачив!

— А де ж ти її взяв? — питає мама, і ми з Ніною бачимо, що вона про себе сміється, бо знає ж, що це наша з Ніною глина.

— О,— каже,— де я взяв! Мені Петро Хомич дав, а йому Володька.

Тоді мама не стерпіла і вже вголос засміялася. І дідусь підійшов і теж став сміятися.

— Та чого ви смієтеся?

А дідусь і каже:

— Та це ж двадцять восьмий експонат нашого Олежки. Ось ходімо, подивися сам.

І повів тата в сарай, а там наша з Володькою майстерня: глина, портсигар і на поличці дванадцять свіжих брусків.

Дивиться на все це тато й мовчить. А тоді й каже:

— Ніколи не міг би подумати. От так історія!

1 більше нічого не сказав. А в неділю поїхав у місто. І що ж він привіз нам із Ніною? Великий — превеликий м'яч, ще більший, ніж футбольний, а Ніні ще окремо Ваньку— Встаньку, а мені ніж складений, гострий, як бритва.

Я пошив для ножа шкіряний футляр, як і для самописної ручки, з гарненьким ремінцем, і як іду на екскурсію, то кладу в одну кишеню оту самописну ручку, а в другу — ніж. А Ніна бере з собою Ваньку-Встаньку. Так сили

у неї вистачає ходити тільки на половину дороги, а далі мені доводиться везти на собі і Нінку, і Ваньку-Встаньку.

А тепер однаково дідусь, як повертається з поля, миє руки моєю глиною номер двадцять вісім, а тато — тільки додому — так і гука:

— А, Олежка! Здоров, сину! Що новенького приніс із екскурсії?